

Ιερά Παράδοση και παραδόσεις

του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου Ιεροθέου.

I

Το θέμα «Ιερά Παράδοση και παραδόσεις». είναι σημαντικό, διότι στην εποχή μας κυκλοφορούν πολλές παραδόσεις, τις οποίες πρέπει να διακρίνουμε και να τις δούμε από το πρίσμα της Ιεράς Παραδόσεως. Θα τονισθούν τα πιο σημαντικά σημεία.

1. Η παρακαταθήκη της πίστεως

Ο Απόστολος Παύλος στον μαθητή του Τιμόθεο παραγγέλλει: «Ω, Τιμόθεε, την παρακαταθήκην φύλαξον εκτρεπόμενος τας βεβήλους κενοφωνίας και αντιθέσεις της ψευδωνύμου γνώσεως, ην τινες επαγγελόμενοι περί την πίστιν ηστόχησαν» (Α Τιμ. στ , 20-21). Παρακαταθήκη είναι η ορθή διδασκαλία και οι υποθήκες, είναι η ορθή πίστη και ευσέβεια που αντιπαρατίθενται στους κενούς λόγους και την γνώση που είναι ψευδώνυμος. Και αλλού προτρέπει: «την καλήν παραθήκην φύλαξον δια Πνεύματος Αγίου του ενοικούντος εν ημίν» (Β Τιμ. α , 14). Εφ' όσον η Παρακαταθήκη η Παραθήκη διαφυλάσσεται δια του Αγίου Πνεύματος που ενοικεί στον άνθρωπο, σημαίνει ότι πρόκειται

για μυστήριο της πίστεως και όχι για μερικές λογικές αλήθειες, που φυλάσσονται στην μνήμη του εγκεφάλου.

Τελικά, η Παρακαταθήκη είναι τα αποτελέσματα της ενεργείας του Παναγίου Πνεύματος, το οποίο παραμένει στην Εκκλησία, που είναι το Σώμα του Χριστού, και το οποίο Άγιον Πνεύμα φωτίζει τους Προφήτες, Αποστόλους και Αγίους για να καθοδηγούν τους πιστούς να τηρούν το θέλημα του Θεού στην ζωή τους. Έτσι, η Παρακαταθήκη είναι το μυστήριο της πίστεως που αποκαλύπτεται στους Προφήτες, Αποστόλους, Πατέρες και Αγίους και παραδίδεται από αυτούς στα πνευματικά τους παιδιά.

Η Παρακαταθήκη η Παραθήκη συνδέεται με την Παράδοση. Μιλώντας για Παράδοση εννοούμε τον δοτήρα, που είναι ο Τριαδικός Θεός, την δωρεά, που είναι η μέθεξη της δόξης του Θεού, και τους δέκτες, φύλακες και μεταδότες της θείας δωρεάς, που είναι οι Προφήτες, οι Απόστολοι και οι Άγιοι, όπως έλεγε ο [π. Ιωάννης Ρωμανίδης](#).

Οπότε, η Ιερά Παράδοση-Παρακαταθήκη που είναι το μυστήριο του Ασάρκου Λόγου στην προ της ενανθρωπήσεως περίοδο και του σεσαρκωμένου Λόγου στην μετά την ενανθρώπιση του Λόγου περίοδο, βρίσκεται στην Εκκλησία, αποθησαυρίζεται **εν μέρει στην Αγία Γραφή**, αφού ο Απόστολος Παύλος λέγει: «κρατείτε τας παραδόσεις ας εδιδάχθητε είτε δια λόγου είτε δι επιστολής ημών» (Β Θεσ. β , 15), και εμπεριέχεται σε όλη την λυτρωτική και συνοδική λειτουργία του Σώματος του Χριστού, δηλαδή την Εκκλησία. Ερμηνεύεται από τους Αγίους, αλλά συγχρόνως «παραμένει μυστήριο διότι η θεία δόξα όπως και η μέθεξη αυτής υπερβαίνει και την νόηση και την αίσθηση αν και ολόκληρος ο άνθρωπος δοξάζεται-θεούται εν Θεώ» (π. Ιωάννης Ρωμανίδης).

Η Παράδοση δεν είναι μία λογική διδασκαλία και μερικές συνήθειες, τα ήθη και τα έθιμα. Ο Χριστός είναι η Παρακαταθήκη την οποία παραδίδει η Εκκλησία δια της Ιεραρχίας δια μέσου των αιώνων, «κατά την θεία Ευχαριστία στους Επισκόπους και τους Πρεσβυτέρους κατά την ημέρα της χειροτονίας τους, ώστε δια των Επισκόπων και Πρεσβυτέρων να φυλαχθή και μεταδοθή προς αγιασμό και θέωση των πιστών. Όμως, Αυτός ο Ίδιος ο Χριστός φυλάττει, μεταδίδει και παραδίδει την

Παρακαταθήκη, δηλαδή τον Εαυτό Του, με τους φίλους Του». Όποιος αποκόπτεται από την Εκκλησία «παύει να είναι φορέας της Παρακαταθήκης» (π. Ιωάννης Ρωμανίδης).

Το ότι ο Χριστός είναι η Παρακαταθήκη-Παράδοση φαίνεται από ένα γεγονός που γίνεται στην χειροτονία του Πρεσβυτέρου. Είναι γνωστόν ότι η χειροτονία του Πρεσβυτέρου, όπως και η χειροτονία του Επισκόπου και του Διακόνου, δεν είναι ένα ατομικό γεγονός, γι' αυτό και τελείται κατά την διάρκεια της θείας Ευχαριστίας, που είναι η αληθινή πράξη της Εκκλησίας. Μετά την χειροτονία και μετά την μεταβολή του άρτου και του οίνου σε Σώμα και Αίμα Χριστού ο Αρχιερέας δίνει στον νεοχειροτονηθέντα Πρεσβύτερο τον ήδη καθαγιασμένο Άρτο, αυτόν τον ίδιο τον Χριστό, και του λέγει: «Λάβε την παρακαταθήκην ταύτην και φύλαξον αυτήν έως της δευτέρας παρουσίας του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού, ότε παρ' αυτού μέλλεις απαιτῆσθαι αυτήν».

Αναλύοντας αυτήν την φράση και αυτό το γεγονός, αντιλαμβανόμαστε ότι η Παρακαταθήκη που δίδεται από τον Αρχιερέα στον Πρεσβύτερο δεν είναι μια λογική διδασκαλία, αλλά είναι αυτός ο ίδιος ο Χριστός, όπως εμφανίζεται στην θεία Λειτουργία. Αυτόν τον Σεσαρκωμένο Λόγο οφείλει ο Ιερέας να τον διαφυλάσσει μέχρι της Δευτέρας Παρουσίας, κατά την οποία θα λογοδοτήσει για το κατά πόσον διαφύλαξε τον Χριστό. Η διατήρηση αυτής της σεσαρκωμένης Παρακαταθήκης είναι η διατήρηση της ομολογίας ότι ο Χριστός είναι Θεάνθρωπος, η μετοχή στην Εκκλησία που είναι το Σώμα Του, η διαφύλαξη των δογμάτων, των ιερών Κανόνων και της όλης ζωής της Εκκλησίας και ο αγώνας για να ζη κανείς μέσα στην Εκκλησία, να συμμετέχει στην θεία Ευχαριστία και να είναι πραγματικό μέλος του Σώματος του Χριστού.

Αυτό σημαίνει ότι συνδέονται στενότερα η Εκκλησία με την Παρακαταθήκη-Παράδοση, την θεία Ευχαριστία και την Αγία Γραφή.

2. Ιερά Παράδοση.

Έχουμε εντοπίσει έως τώρα ότι η Ιερά Παράδοση ταυτίζεται με την Παρακαταθήκη της πίστεως, που είναι ο Χριστός και η Εκκλησία Του

και είναι ευρύτερα της Αγίας Γραφής. Ένα μέρος της Παραδόσεως κατεγράφη στην Αγία Γραφή, Παλαιά και Καινή Διαθήκη.

Ο Απόστολος Παύλος επανειλημμένως αναφέρεται στις παραδόσεις που παρέδωσε στους Χριστιανούς με λόγο η επιστολή και τις οποίες πρέπει να διαφυλάξουν (βλ. Β Θεσ. β , 15). Παράδοση είναι αυτό που παρέδωσε ο ίδιος ο Απόστολος, δηλαδή η αλήθεια περί Θεού την οποία γνώρισε εμπειρικά. Στους Κορινθίους γράφει: «Επαινώ δε υμάς, αδελφοί, ότι πάντα μου μέμνησθε και καθώς παρέδωκα υμίν τας παραδόσεις κατέχετε» (Α Κορ. ια , 2). Ο Απόστολος Παύλος, όπως και όλοι οι θεόπτες Προφήτες και Απόστολοι, παρέλαβαν από τον Θεό την Αποκάλυψη και την παρέδωσαν στους μαθητές τους, οι οποίοι οφείλουν να την διαφυλάξουν.

Η Παράδοση που παρέδωσε ο Απόστολος Παύλος στους Κορινθίους, είναι η Αποκάλυψη που δέχθηκε ο ίδιος και αυτό είναι το ευαγγέλιο που σώζει τον άνθρωπο. Γράφει: «Γνωρίζω δε υμίν, αδελφοί, το ευαγγέλιον ο ευηγγελισάμην υμίν, ο και παρελάβετε, εν ω και εστήκατε, δι ου και σώζεσθε, τίνι λόγω ευηγγελισάμην υμίν ει κατέχετε, εκτός ει μη εική επιστεύσατε. παρέδωκα γαρ υμίν εν πρώτοις ο και παρέλαβον, ότι Χριστός απέθανεν υπέρ των αμαρτιών ημών κατά τας γραφάς, και ότι ετάφη, και ότι εγήγερται τη τρίτη ημέρα κατά τας γραφάς, και ότι ώφθη Κηφά, είτα τοις δώδεκα· έπειτα ώφθη επάνω πεντακοσίοις αδελφοίς εφάπαξ, εξ ων οι πλείους μένουσιν έως άρτι, τινές δε και εκοιμήθησαν· έπειτα ώφθη Ιακώβω, είτα τοις αποστόλοις πάσιν· έσχατον δε πάντων ωσπερεί τω εκτρώματι ώφθη καμοί» (Α Κορ. ιε , 1-8). Εδώ φαίνεται ότι ο Απόστολος Παύλος παρέλαβε από τον Χριστό που εμφανίσθηκε σε αυτόν το Ευαγγέλιο και το παρέδωσε στους Χριστιανούς, οι οποίοι παραμένουν στην Εκκλησία και σώζονται, και το Ευαγγέλιο είναι όλη η ζωή του Χριστού, όπως διαφυλάσσεται και βιώνεται στην Εκκλησία.

Σε άλλο σημείο, κάνοντας λόγο για παράδοση και παραλαβή, ομιλεί για το μυστήριο της θείας Ευχαριστίας: «Εγώ γαρ παρέλαβον από του Κυρίου ο και παρέδωκα υμίν, ότι ο Κυριος Ιησούς εν τη νυκτί η παρεδίδοτο έλαβεν άρτον και ευχαριστήσας έκλασε και είπε· λάβετε φάγετε· τούτό μου εστι το σώμα το υπέρ υμών κλώμενον· τούτο

ποιείτε εις την εμὴν ανάμνησιν. ὡσαύτως και το ποτήριον μετὰ το δειπνήσαι λέγων· τούτο το ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐστίν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τούτο ποιεῖτε, ὡσάκις ἀν πίνητε, εις την εμὴν ανάμνησιν. ὡσάκις γὰρ ἀν ἐσθίητε τον ἄρτον τούτον και το ποτήριον τούτο πίνητε, τον θάνατον του Κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρις οὐ ἀν ἔλθῃ» (Α Κορ. ια , 23-26). Το μυστήριον της θείας Ευχαριστίας, σε συνδυασμό με την θεοπτία του Αναστάντος Χριστού, εἶναι αὐτό που χαρακτηρίζει την Ορθόδοξη Παράδοση. Πρόκειται για το μυστήριον της ἱερᾶς Παραδόσεως.

Ἡ παράδοση του μυστηρίου ἀναγεννά τον ἄνθρωπο, γι' αὐτό ο Ἀπόστολος Παῦλος γράφει: «ἐάν γὰρ μυρίους παιδαγωγούς ἐχῆτε ἐν Χριστῷ, ἀλλ οὐ πολλούς πατέρας· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ δια του ευαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα» (Α Κορ. δ , 15). Ἐδῶ γίνεται λόγος για Πνευματικὸ Πατέρα που γεννά πνευματικὰ παιδιά και μεταδίδει την πνευματικὴ ζωὴ. Ἡ ἀναγέννηση γίνεται δια του Ευαγγελίου. Ἐξω ἀπὸ την ἐνέργεια αὐτῆς της Παραδόσεως δὲν ὑπάρχει ἀναγέννηση και σωτηρία. Αὐτός εἶναι ο λόγος για τον ὁποῖο ο Ἀπόστολος Παῦλος συνιστᾶ στους Χριστιανούς να μὴ δεχθῶν ἄλλες παραδόσεις: «Παραγγέλλομεν δε ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι του Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντός ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατούντος και μὴ κατὰ την παράδοσιν ἣν παρέλαβον παρ ὑμῶν» (Β Θεσ. Γ , 6).

Ὅποτε, οἱ Χριστιανοί δὲν πρέπει να δεχθῶν ἄλλο Ευαγγέλιον, το ὁποῖο θα κηρῦσσεται ἔστω και ἀπὸ ἄγγελου: «Θαυμάζω ὅτι οὕτω ταχέως μετατίθεσθε ἀπὸ του καλέσαντος ὑμᾶς ἐν χάριτι Χριστοῦ εις ἕτερον ευαγγέλιον, ο οὐκ ἐστίν ἄλλο, εἰ μὴ τινὲς εἰσιν οἱ τὰράσσοντες ὑμᾶς και θέλοντες μεταστρέψαι το ευαγγέλιον του Χριστοῦ. ἀλλὰ και ἐάν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ ευαγγελίζεται ὑμῖν παρ ὧ ευηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω. ὡς προειρήκαμεν, και ἄρτι πάλιν λέγω· εἰ τις ὑμᾶς ευαγγελίζεται παρ ὧ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω» (Γαλ. Α , 6-9).

Πιο κάτω θα δούμε την διάκριση μετὰξὺ ἱερᾶς Παραδόσεως και διαφόρων ἄλλων παραδόσεων. Ἐδῶ που βρισκόμαστε θα ἐντοπίσω μερικὰ ἀπαραίτητα σημεῖα σχετικά με την ἱερά Παράδοση.

Κατ' ἀρχᾶς ἡ ἱερά Παράδοση ταυτίζεται με την Ορθόδοξη Παράδοση, δηλαδή με την ζωὴ που ὑπάρχει μέσα στην Ορθόδοξη Ἐκκλησία. Ἡ

Ορθόδοξη Παράδοση είναι η μετάδοση όλης της αποκαλυπτικής αλήθειας των Προφητών, Αποστόλων και Πατέρων, αλλά συγχρόνως και η μετάδοση της μεθοδολογίας για να φθάση κανείς στην θεοπτία.

Υπάρχουν μερικά ερμηνευτικά κλειδιά που δείχνουν τι είναι και τι δεν είναι Ορθόδοξη Παράδοση και πότε έχουμε ακμή και παρακμή της Ορθοδόξου Παραδόσεως. Όλοι ομιλούμε για Ορθόδοξη Παράδοση, αλλά δεν εντοπίζουμε τι ακριβώς είναι και από τι συνίσταται. Προκειμένου να δούμε σε τι συνίσταται η Ορθόδοξη Παράδοση θα ήθελα να αναφερθώ σε τρεις σημαντικές τριάδες.

Η πρώτη τριάδα είναι τα βασικά μυστήρια της Εκκλησίας μας, ήτοι το Βάπτισμα, το Χρίσμα και η θεία Ευχαριστία. Το Βάπτισμα είναι το εισαγωγικό μυστήριο που μας εισάγει στην Εκκλησία. Το Χρίσμα, το οποίο συνδέεται με το Βάπτισμα, είναι η λήψη της δωρεάς του Αγίου Πνεύματος και η ενεργοποίηση των χαρισμάτων. Η θεία Ευχαριστία είναι η βρώση και η πόση του Σώματος και του Αίματος του Χριστού. Έτσι συγκροτείται η Εκκλησία.

Η δεύτερη τριάδα είναι οι τρεις βαθμοί της Ιερωσύνης, ήτοι του Διακόνου, του Πρεσβυτέρου και του Επισκόπου. Ο Διάκονος διακονεί κατά την τέλεση των μυστηρίων, ο Πρεσβύτερος με την άδεια του Αρχιερέως ιεουργεί και ποιμαίνει τον λαό μιας συγκεκριμένης Ενορίας και ο Επίσκοπος ευρισκόμενος εις τύπον και τόπον Χριστού έχει την ευθύνη για μια συγκεκριμένη εκκλησιαστική Επαρχία.

Η τρίτη τριάδα αναφέρεται στην πνευματική ζωή και είναι οι τρεις βαθμοί πορείας, ήτοι η κάθαρση της καρδιάς από τα πάθη, ο φωτισμός του νοός και η θέωση του ανθρώπου. Αυτήν την διαίρεση εκφράζει η πορεία του ισραηλιτικού λαού, ο οποίος έφυγε από την γη της δουλείας, πέρασε στην έρημο, όπου δεχόταν ποικιλοτρόπως την Χάρη του Θεού, και τελικά έφθασε στην γη της Επαγγελίας.

Το σημαντικό είναι ότι υπάρχει μια σχέση και συνοχή μεταξύ των τριών αυτών καταστάσεων, ήτοι της μυστηριακής, της ιερατικής και της πνευματικής. Αυτό σημαίνει ότι, κατά τον άγιο Διονύσιο τον Αρεοπαγίτη, ο Διάκονος προετοιμάζει τον πιστό για το Βάπτισμα, με την κάθαρση από τα πάθη, ο Πρεσβύτερος οδηγεί τον βαπτισθέντα στον φωτισμό του Αγίου Πνεύματος δια του Χρίσματος και ο Επίσκοπος

τελειώνει τα Μυστήρια και οδηγεί τους πιστούς στην θέωση δια του Μυστηρίου της θείας Ευχαριστίας το οποίο τελεί. Δηλαδή, γίνεται μια άλλη ανακατάταξη των τριάδων αυτών, ήτοι ο Διάκονος συνδέεται με το Βάπτισμα και την κάθαρση, ο Πρεσβύτερος συνδέεται με το Χρίσμα και τον φωτισμό του νοός, και ο Επίσκοπος συνδέεται με την θεία Ευχαριστία και την θέωση.

Αυτό δείχνει ποιός είναι ο σκοπός κάθε βαθμού ιερωσύνης, πως λειτουργεί το συνοδικό και ιεραρχικό πολίτευμα της Εκκλησίας, ποιά είναι η ουσία της Ορθοδόξου Παραδόσεως, ποιό είναι το έργο μας και πως αυτό εκκοσμικεύεται. Δηλαδή, όταν θεωρούμε τους εαυτούς μας ως εκκλησιαστικούς υπαλλήλους και απλούς γραφειοκράτες και όχι ως πνευματικούς ιατρούς που αναγεννούμε τους ανθρώπους, τότε αλλοιώνεται και εκκοσμικεύεται η Ορθόδοξη Παράδοση.

Μέσα στα πλαίσια αυτά πρέπει να βλέπουμε την Παράδοση της Εκκλησίας, ακόμη και αυτές τις λειτουργικές τέχνες, ήτοι την ναοδομία, την αγιογραφία, την μουσική κλπ. Τα πάντα μέσα στην Εκκλησία έχουν δογματικό και ασκητικό χαρακτήρα, αφού έχουν δημιουργηθή από αγίους Πατέρες, οι οποίοι είχαν εμπειρίες της πνευματικής ζωής και οδηγούν τους πιστούς στην απόκτηση προσωπικής εμπειρίας. Όταν δούμε την Παράδοση έξω από την Πεντηκοστή και απ' ο,τι οδηγεί σε αυτή, είναι μια απλή δεισιδαιμονία.

Έπειτα, η Ιερά Παράδοση δεν είναι απλώς μια μελέτη της ιστορίας, δεν είναι τα αρχαιολογικά μνημεία του παρελθόντος, **αλλά είναι η «μέθοδος» της καθάρσεως, του φωτισμού και της θεώσεως του ανθρώπου.** Αυτό παραδίδεται και μεταδίδεται από γενιά σε γενιά. Ο,τι συντελεί στον φωτισμό των πιστών, είναι Παράδοση, ο,τι δεν οδηγεί σ' αυτό, δεν συνιστά την ουσία της Ορθοδόξου Παραδόσεως. Έτσι, υπάρχει ο πυρήνας της Παραδόσεως και το δευτερεύον στοιχείο της Παραδόσεως. Παράδοση είναι ο,τι οδηγεί από την λογική λατρεία στην νοερά λατρεία και δευτερεύον είναι τα εξωτερικά σχήματα.

Η πορεία του ανθρώπου δια της καθάρσεως της καρδιάς, του φωτισμού του νοός για να φθάση στην θέωση είναι τα στάδια της πνευματικής θεραπείας του ανθρώπου. Γι' αυτό η Ορθόδοξη Παράδοση έχει καθαρά θεραπευτικό χαρακτήρα. Η μετάδοση της Αποστολικής

Παραδόσεως είναι η Παράδοση της διαγνώσεως και της θεραπείας. Έτσι το κριτήριο της Πατερικής Παραδόσεως είναι η θεραπεία του ανθρώπου και η επιτυχία της θεραπείας. Η αίρεση εκδηλώνεται από το ότι δεν θεραπεύει τον άνθρωπο. Οι φορείς αυτής της Παραδόσεως είναι οι θεούμενοι.

Όπως η ιατρική επιστήμη μεταδίδεται από ιατρούς σε μαθητές, έτσι μεταδίδεται και η πνευματική ιατρική επιστήμη από τους πατέρες στους μαθητές που γίνονται φορείς της ίδιας μεθοδολογίας. Με αυτήν την προοπτική έχουμε την κληρονόμηση της Παραδόσεως. Οι Επίσκοποι είναι οι εγγυητές αυτής της μεταδόσεως της Παραδόσεως, γι' αυτό και αποτελούν το κέντρο της ενότητος της Εκκλησίας, το κέντρο της διδασκαλίας της Εκκλησίας και το κέντρο της λατρευτικής και μυστηριακής ζωής της Εκκλησίας. Επίσης, φορέας αυτής της παραδόσεως είναι και ορθόδοξος μοναχισμός. Στην Ορθόδοξη Εκκλησία υπάρχουν άνθρωποι που διατηρούν αυτήν την Παράδοση ζωντανή. Αν εκλείψει αυτή η Παράδοση, τότε θα λησμονηθεί η Ορθοδοξία.

Παρά ταύτα υπάρχουν Κληρικοί που αγνοούν αυτήν την Παράδοση της θεραπείας και αρκούνται στο να αναπέμπουν διάφορες ευχές. Θα ήταν πολύ παράδοξο εάν κάποιος άνθρωπος χρειαζόταν εγχείρηση σε ένα μέρος του σώματός του και ο ιατρός αντί να τον χειρουργήσει, επιδιόταν να του διαβάσει ευχές εγχειρήσεως όπως έλεγε ο π. Ιωάννης Ρωμανίδης. Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει, τηρουμένων των αναλογιών, όταν ένας Κληρικός αντί να θεραπεύει τον πνευματικά ασθενή άνθρωπο, του διαβάζει απλώς ευχές. Βεβαίως, και με τις προσευχές η Χάρη του Θεού ενεργεί και θεραπεύει τον άνθρωπο με την δική του συνέργεια, αλλά και ο Κληρικός πρέπει να διαθέτει τις κατάλληλες γνώσεις και κυρίως προσωπική εμπειρία, προκειμένου να δώσει στον άνθρωπο τις απαραίτητες κατευθύνσεις για να απαλλαγεί από τα πάθη.

Έτσι, σε πολλές περιπτώσεις επικρατεί σήμερα η συντήρηση μερικών εξωτερικών στοιχείων της Παραδόσεως και όχι η κληρονόμηση της ουσίας της Παραδόσεως.

3. Διάφορες παραδόσεις.

Εκτός από την Ιερά Παράδοση για την οποία ελέχθησαν τα απαραίτητα, υπάρχουν και διάφορες άλλες παραδόσεις, οι οποίες επηρεάζουν όχι μόνον τα λαϊκά μέλη της Εκκλησίας, αλλά και τους Κληρικούς, όλων των βαθμών. Οι παραδόσεις αυτές χωρίζονται σε χριστιανικές και εξωχριστιανικές, σε θρησκευτικές και αθεϊστικές. Δηλαδή, υπάρχουν διάφορες κοσμοθεωρίες και ιδεολογίες, οι οποίες είτε αλλοιώνουν την Ορθόδοξη Παράδοση, την εκκοσμικεύουν ουσιαστικά, είτε την αντικαθιστούν. Επειδή το θέμα είναι αρκετά μεγάλο θα περιοριστώ σε τρεις διαφοροποιημένες παραδόσεις, που επικρατούν μεταξύ των Κληρικών και λαϊκών στην πατρίδα μας.

Η πρώτη παράδοση είναι ο λεγόμενος σχολαστικισμός, που είναι η θεολογία του Παπισμού, που εκφράστηκε κατά τον 9ο – 13ο αιώνα και εκφραστές του είναι ο Άνσελμος Καντερβουρίας, ο Θωμάς Ακινάτης κ.α. Το κέντρο του σχολαστικισμού είναι η λογική –ο ορθός λόγος– και έτσι δια της λογικής γίνεται προσπάθεια να κατανοηθή ο Θεός και όλα όσα έχουν σχέση με την σωτηρία του ανθρώπου. Αυτό λέγεται ορθολογισμός. Πρόκειται για την προτίμηση της φιλοσοφίας σε βάρος της αποκαλυπτικής ζωής της Εκκλησίας. Ο άνθρωπος αυτής της παραδόσεως προσπαθεί να κατανοήσει τον Θεό με την λογική, αλλά και να ρυθμίση την ζωή του βάσει των λογικών επιταγών και επιχειρημάτων. Άλλο είναι ο ορθός λόγος και άλλο ο ορθολογισμός.

Αυτή η ορθολογιστική-σχολαστική παράδοση δυστυχώς έχει εισρεύσει και μεταξύ των μελών της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Παρατηρεί κανείς το γεγονός να υπάρχουν ορθόδοξοι θεολόγοι και Χριστιανοί που αντιτίθενται στον Παπισμό και όμως εκφράζουν οι ίδιοι στην ζωή τους παπικές αντιλήψεις, αφού στηρίζονται στην λογική και διαπνέονται από τις αρχές της σχολαστικής θεολογίας.

Η δεύτερη παράδοση είναι ο λεγόμενος ηθικισμός που εκφράζεται κυρίως από τον Προτεσταντισμό. Είναι γνωστόν ότι ο Πάπας με τον σχολαστικισμό και την όλη τακτική του εγκατέλειψε την ησυχαστική Ορθόδοξη Παράδοση και στην συνέχεια οι Προτεστάντες απομακρύνθηκαν από τον Πάπα, τον σχολαστικισμό και ανέπτυξαν έναν ηθικισμό. Όταν κάνω λόγο για ηθικισμό δεν εννοώ την ηθική, αλλά κυρίως τον τρόπο ζωής με τον οποίον προσέχουμε την εξωτερική συμπεριφορά και αφή-

νουμε όλη την εσωτερική διάθεση και τα πάθη αθεράπευτα, όπως συμβαίνει στον Προτεσταντισμό.

Και αυτή η παράδοση εισέρευσε σε μερικά μέλη της Ορθοδόξου Εκκλησίας, τα οποία φροντίζουν να τηρούν τυπικά τις διατάξεις του νόμου, να εκπληρώνουν μερικές εξωτερικές εντολές, να εκκλησιάζονται και να τηρούν τυπικά τις νηστείες της Εκκλησίας, αλλά απορρίπτουν τα δόγματα, τους ιερούς Κανόνες και την ασκητική της Ορθοδόξου Εκκλησίας.

Η τρίτη διαφοροποιημένη παράδοση είναι η λεγόμενη παγανιστική-ειδωλολατρική. Είναι γνωστόν ότι στον χώρο αυτόν που βρισκόμαστε προ της ενανθρωπήσεως του Χριστού και μετέπειτα αναπτύχθηκαν πολλές φιλοσοφικές τάσεις, οι οποίες βεβαίως συνδέονται και με τον τρόπο ζωής των ανθρώπων. Εάν θα ήθελα να χρησιμοποιήσω έναν γενικότερο χωρισμό των τάσεων αυτών, θα έλεγα ότι διακρίνονται για το απολλώνειο και το διονυσιακό στοιχείο. Δηλαδή, μερικές αρχαιοελληνικές παραδόσεις εκφράζουν τον στοχασμό, την νόηση, την φιλοσοφία, αυτό που ονομάζουμε απολλώνειο στοιχείο, και μερικές άλλες εκφράζουν την διασκέδαση, την κραιπάλη, την ηδονή, αυτό που ονομάζουμε διονυσιακό στοιχείο. Με την έλευση του Χριστιανισμού όλα αυτά τα στοιχεία καταργήθηκαν και θεωρήθηκαν μάλιστα στοιχεία του κόσμου τούτου, στοιχεία της απάτης. Γι' αυτό ο Απόστολος Παύλος κάνει λόγο για τα «στοιχεία του κόσμου», «τα ασθενή και πτωχά στοιχεία» (Γαλ. δ , 3, 9) και ερωτά «τις δε συμφώνησις Χριστώ προς Βελίαλ;» (Β Κορ. Στ , 15).

Παρά ταύτα υπάρχουν διάφορα μέλη της Εκκλησίας, τα οποία έχουν αναμείξει την ζωή της Εκκλησίας με όλα αυτά τα παγανιστικά-ειδωλολατρικά στοιχεία. Για παράδειγμα, ενώ στην αρχή της Σαρακοστής του Πάσχα η εκκλησιαστική ατμόσφαιρα οδηγεί στην μετάνοια και την προσευχή, εν τούτοις στην σύγχρονη ζωή έχουν εισέλθει όλα τα αρχαιοελληνικά, ειδωλολατρικά και παγανιστικά στοιχεία της διασκέδασης, του Καρναβάλου, των ποικίλων εκτροπών, τα οποία απομακρύνουν τον άνθρωπο από το πνεύμα της Εκκλησίας.

Το ίδιο συμβαίνει και με τις εορτές και πανηγύρεις των Ιερών Ναών μας. Οι Χριστιανοί συμμετέχουν και στις ιερές Ακολουθίες, αλλά συχνά συχνά εορτάζουν και κοσμικώς, ειδωλολατρικώς μέσα σε μια διονυσια-

κή ατμόσφαιρα. Αυτό παρατηρείται ακόμη και στα Μυστήρια της Εκκλησίας μας, ιδιαιτέρως στα Μυστήρια του Βαπτίσματος, της θείας Ευχαριστίας και του Γάμου, που θεωρούνται απλώς κοινωνικές η κοσμικές εκδηλώσεις. Θα μπορούσα εδώ να κάνω ευρύτερη ανάλυση, αλλά νομίζω ότι όλοι σας έχετε πολλά παραδείγματα που δείχνουν την αλλοίωση της Ορθοδόξου Παραδόσεως και την διαφοροποίηση από το αληθινό πνεύμα της Ορθοδόξου Εκκλησίας.

Σίγουρα και οι τρεις αυτές παραδόσεις, ορθολογιστική, ηθικιστική και παγανιστική κυριαρχούν εν πολλοίς μεταξύ των μελών της Εκκλησίας, Κληρικών και λαϊκών. Στην πραγματικότητα έχει παραθεωρηθεί η ουσία και το κέντρο της Ορθοδόξου Παραδόσεως, που είναι η «μέθοδος» με την οποία ο άνθρωπος θα θεραπευθεί από τα πάθη και θα ενωθεί με τον Χριστό, και βιώνονται μερικά εξωτερικά στοιχεία της παραδόσεως, τα οποία είναι αναμειγμένα με παπικά, προτεσταντικά και παγανιστικά στοιχεία. Όλο αυτό το σύγχρονο σύστημα μπορεί να θεωρηθεί ως εκκοσμίκευση και ως βίωση του πνεύματος του κόσμου.

4. Η παραδοσιακή ποιμαντική.

Έχουμε εντοπίσει ως τώρα ποιά είναι η ουσία της Ορθοδόξου Παραδόσεως και ποιές άλλες παραδόσεις έχουν εισχωρήσει στην Ορθόδοξη Εκκλησία και αντικατέστησαν η αλλοίωσαν την Ορθόδοξη Παράδοση. Αυτή είναι μια διαπίστωση. Επειδή δεν πρέπει να στεκόμαστε μόνον σε διαπιστώσεις, αλλά και να προχωρούμε σε θεραπεία του προβλήματος θα ήθελα να εντοπίσω μερικά σημεία απαραίτητα για την αντιμετώπιση του θέματος.

Το πρώτον είναι ότι εμείς οι Κληρικοί πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι η Ορθόδοξη Παράδοση δεν είναι λογικές διδασκαλίες, αλλά είναι η ζωή της Ορθοδόξου Εκκλησίας, όπως εκφράζεται στα Μυστήρια της Εκκλησίας, ιδιαιτέρως στην θεία Ευχαριστία, στην Αγία Γραφή, στα δόγματα, στους ιερούς Κανόνες, στα κείμενα των αγίων Πατέρων και γενικά σε όλη την εκκλησιαστική ζωή. Αυτό φαίνεται στην εντολή που έδωσε ο Χριστός στους Αποστόλους: «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τα έθνη, βαπτίζοντες αυτούς εις το όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αυτούς τηρείν πάντα όσα ενετειλάμην

υμίν» (Ματθ. κη , 19-20). Εδώ υπογραμμίζονται δύο μετοχές, το «βαπτίζοντες» και «διδάσκοντες». Όλοι εμείς οι διάδοχοι των αγίων Αποστόλων θα πρέπει να βαπτίζουμε ορθοδόξως τους ανθρώπους και στην συνέχεια να τους διδάσκουμε ορθοδόξως να τηρούν τις εντολές του Θεού. Επομένως απαιτείται πίστη και άσκηση.

Το δεύτερον είναι να μη εμποτιζόμαστε κυρίως εμείς οι Κληρικοί από το «πνεύμα» του κόσμου, αλλά να ζούμε σύμφωνα με την διδασκαλία του Χριστού, των Αποστόλων και των Πατέρων. Με την διαρκή μελέτη και την πνευματική καθοδήγηση που θα δεχόμαστε και εμείς από τους Πνευματικούς Πατέρες, θα πρέπει να διαχωρίζουμε σαφέστατα τι είναι ορθόδοξο και τι δεν είναι, ποιά είναι η ουσία της Ορθοδόξου Παραδόσεως και τι κινείται εκτός αυτής, ποιά είναι η διαφοροποίηση της Ορθοδόξου διδασκαλίας από την διδασκαλία των άλλων Ομολογιών, ποιά είναι η διάκριση που υφίσταται μεταξύ της Ορθοδόξου θεολογίας και των άλλων θρησκευμάτων. Αυτό είναι απαραίτητο, γιατί δυστυχώς, όπως ανέφερα πιο πάνω, και εμείς οι ίδιοι έχουμε σύγχυση πάνω στα θέματα αυτά.

Το τρίτον είναι να καθοδηγούμε με αγάπη, διάκριση και μεθοδικότητα τους Χριστιανούς να ζουν πραγματικά μέσα στον χώρο της Εκκλησίας, με μετάνοια, πίστη και φόβο Θεού, με εκκλησιαστικό φρόνημα. Δεν πρέπει να αρκούμαστε απλώς στην τέλεση των ιερών Ακολουθιών και την τέλεση των αγίων Μυστηρίων, αλλά θα πρέπει να διδάσκουμε και την μεθοδολογία την οποία έχει η Ορθόδοξη Εκκλησία για την συνάντηση με τον Θεό. Και αυτή η μεθοδολογία είναι η κατά Χριστόν άσκηση, που συνίσταται στην κάθαρση, τον φωτισμό και την θέωση.

Το τέταρτον σημείο είναι να αγωνιζόμαστε να διασφαλίζουμε την ιερότητα της τελέσεως των Μυστηρίων της Εκκλησίας. Να μην επιτρέπουμε, όσο εξαρτάται από μας, να εκκοσμικεύονται τα Μυστήρια της Εκκλησίας και να θεωρούνται κοινωνικά γεγονότα και κοσμικές εκδηλώσεις.

Και το πέμπτον είναι όσοι είμαστε Πνευματικοί Πατέρες να εξασκούμε το έργο της πνευματικής πατρότητος με φόβο Θεού και εκκλησιαστικό φρόνημα. Να καθοδηγούμε ορθόδοξα τα πνευματικά μας παιδιά, τα οποία να θεωρούμε παιδιά του Θεού και να τα καταρτίζουμε ως

καλά μέλη της Εκκλησίας και όχι ως οπαδούς που θα προβαίνουν σε αντιεκκλησιαστικές ενέργειες.

Το θέμα είναι μεγάλο και δεν εξαντλείται στα όσα ανέφερα μέχρι τώρα, απλώς εντοπίσθηκαν μερικά σημεία, τα οποία είναι απαραίτητα να γνωρίζουμε. Ζούμε σε δύσκολους καιρούς, στους οποίους ένας μεγάλος κίνδυνος είναι να συγχέουμε την Ορθόδοξη Παράδοση με άλλες παρα-δόσεις ή να θεωρούμε την Ορθόδοξη Παράδοση ως απηρχαιωμένη και εν ονόματι του εκσυγχρονισμού να την απορρίπτουμε.

Ο Θεός δια της Εκκλησίας μας κατέστησε Κληρικούς, για να κατευθύνουμε τους πιστούς στην πάσα αλήθεια. Και αυτή η κατεύθυνση είναι στην πραγματικότητα η πορεία από την Κυριακή της Τυρινής μέχρι την Κυριακή των Αγίων Πάντων. Όπως γνωρίζουμε την Κυριακή της Τυρινής μας υπενθυμίζει η Εκκλησία την έξοδο του ανθρώπου από τον Παράδεισο και η Τεσσαρακοστή μας οδηγεί στην μέθεξη του μυστηρίου του Σταυρού και της Αναστάσεως του Χριστού που στο τέλος της είναι η μέθεξη του μυστηρίου της Πεντηκοστής στην προσωπική μας ζωή, όπως υποδεικνύεται από την Κυριακή των Αγίων Πάντων. Αυτή στην πραγματικότητα είναι η εκκλησιαστική ιστορία, δηλαδή εκκλησιαστική ιστορία είναι τα συναξάρια των Αγίων και όχι απλώς μερικά εξωτερικά γεγονότα. Οπότε, το ποιμαντικό μας έργο και η ευθύνη μας είναι να γινόμαστε όργανα του Θεού, ώστε να παραλαμβάνουμε τους ανθρώπους από την κατάσταση της πτώσεως και να τους οδηγούμε στην Πεντηκοστή και στην Κυριακή των Αγίων Πάντων.

Όταν καταλάβουμε με αυτόν τον τρόπο την ποιμαντική μας διακονία, τότε και εμείς σωζόμαστε και τους Χριστιανούς που μας ανέθεσε ο Θεός μπορούμε να βοηθήσουμε στην σωτηρία.

<http://www.parembasis.gr/>